

Розвиток витривалості військовослужбовців Національної гвардії України є ключовим чинником підвищення їх боєздатності та ефективності у службово-бойовій діяльності. Комплексний підхід, що поєднує загальну, швидкісну та силову витривалість, а також дотримання принципів поступовості, варіативності й урахування фізіологічних закономірностей, дозволяє формувати високий рівень функціональної готовності особового складу. Використання сучасних методик і засобів тренування забезпечує не лише розвиток фізичних якостей, а й підвищення стійкості організму до тривалих навантажень та стресових умов, що є запорукою успішного виконання завдань у мирний і воєнний час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурла А. О., Бурла О. М., Скачедуб Н. Б., Гончаренко В. І. Загальна теорія підготовки спортсменів : навч.-метод. посіб. 2-ге вид., випр. і доп. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. 194 с.
2. Платонов В. Н. Загальна теорія підготовки спортсменів: історія розвитку, методологія побудови, сучасний стан // Наука в олімпійському спорті. 2016. № 3. С. 104.
3. Червоношапка М. О., Чичкан О. А., Котов С. М. Основи методики розвитку витривалості у процесі самостійної роботи курсантів та студентів : метод. рек. Львів : ЛьвДУВС, 2015. 37 с.
4. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII.

МАЦЮК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач вищої освіти 214 н. г. факультету
забезпечення державної безпеки, Київський інститут
Національної гвардії України

ПОСМІТНА ВІКТОРІЯ ВІТАЛІЇВНА

кандидат філологічних наук, доцент, професор
кафедри філології та військового перекладу,
Київський інститут Національної гвардії України

ПРОФЕСІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ІЗ ЦИВІЛЬНИМ НАСЕЛЕННЯМ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: МОВНОКОМУНІКАТИВНІ ЗАСОБИ ДЕЕСКАЛАЦІЇ КОНФЛІКТУ

В умовах повномасштабної війни істотно розширився діапазон комунікативних ситуацій, у яких військовослужбовці мають здійснювати безпосередню взаємодію з цивільним населенням під час виконання службових і службово-бойових завдань. Комунікація у форматі «військовослужбовець – цивільна особа» в умовах воєнного часу є потенційно конфліктогенною, оскільки значна частина цивільного населення перебуває у стані тривалого стресу, страху, психоемоційного виснаження та підвищеної тривожності, що безпосередньо впливає на реактивність, інтерпретацію дій представників сектору безпеки і здатність адекватно сприймати законні вимоги.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та визначенні мовнокомунікативних засобів деескалації конфлікту у спілкуванні військовослужбовців із цивільним населенням в умовах воєнного часу.

До типових ситуацій такого професійного спілкування належать перевірка документів, забезпечення режимних заходів, охорона об'єктів, контроль переміщення громадян, реагування на підозрілу поведінку, підтримання правопорядку та виконання інших завдань, пов'язаних із реалізацією правового режиму воєнного стану [2; 3]. У межах цих комунікативних практик слово виконує не лише інформативну функцію, а й виступає інструментом регулювання поведінки цивільної особи, попередження конфлікту, зниження рівня емоційної напруги та мінімізації ризиків загроз.

Водночас суспільство в умовах війни характеризується підвищеною чутливістю до категорій справедливості, поваги, законності та людської гідності. У зв'язку з цим навіть формально правомірна, але комунікативно некоректна форма звернення з боку військовослужбовця може бути сприйнята цивільною особою як приниження, необґрунтований тиск або зловживання владними

повноваженнями. На рівні суспільної комунікації війна формує специфічні мовні моделі, оцінні конструкції та емоційно забарвлені наративи, які впливають на масове сприйняття подій, соціальну поведінку та характер міжособистісної взаємодії [4, с. 60–65; 6, с. 446–467]. Конфліктогенність комунікації посилюється внаслідок інформаційних впливів гібридної війни, що деформують суспільні настрої та ускладнюють процес довірливої взаємодії між представниками сил безпеки і цивільним населенням [7].

У таких умовах особливої ваги набуває деескалаційна мовна стратегія, яка передбачає використання коротких нейтральних мовних формул, чіткого пояснення мети дій, уникнення оціночних або принизливих висловлювань, а також свідомий контроль емоційного тону спілкування [5, с. 123–126]. Аналіз практичних комунікативних ситуацій свідчить, що ескалація конфлікту під час службового контакту часто виникає не через сам зміст законної вимоги, а внаслідок помилок мовної поведінки: наказового тону без пояснення, підвищення голосу, використання узагальнювальних негативних оцінок, демонстрації зневаги або некоректної інтерпретації поведінки цивільної особи.

Деструктивний мовний вплив реалізується через відповідні комунікативні стратегії й тактики, здатні порушувати взаєморозуміння, провокувати опір та посилювати конфронтацію [5, с. 123–126]. Для військовослужбовця це означає необхідність свідомо уникати так званих «мовних тригерів» і натомість використовувати контрольовані, професійно виважені мовні конструкції, які забезпечують службову дисципліну, але не стимулюють агресивну відповідь.

Деескалаційна модель мовлення у взаємодії з цивільним населенням має ґрунтуватися на трьох базових елементах: чіткості вимоги, короткому поясненні та виявленні поваги до співрозмовника. Ефективним є початок контакту з нейтрального структурованого повідомлення на зразок: *«Добрий день. Перевірка документів. Покажіть, будь ласка»*. Така форма комунікації одразу окреслює мету взаємодії, задає зрозумілу рамку контакту й зменшує простір для емоційних домислів або підозри. Коротке пояснення причини дій, наприклад *«Це необхідно для вашої безпеки»*, виконує функцію легітимізації та переводить взаємодію з емоційної у раціональну площину. При цьому дотримання поваги до людської гідності є не лише етичним, а й правовим імперативом професійної комунікації навіть в умовах воєнного стану [1].

У разі провокативної або агресивної поведінки цивільної особи доцільним є застосування мовних формул комунікативного контролю без агресії: *«Емоції не допоможуть нам вирішити проблему. Прошу спокійно виконати вимогу»*, *«Прошу без образ, я виконую службові обов'язки»*. Подібні висловлення дають змогу одночасно знизити емоційне напруження, окреслити межі допустимої поведінки та зберегти професійну дистанцію у спілкуванні.

Отже, уміння здійснювати деескалацію конфлікту за допомогою мовлення є важливим складником професійної комунікативної компетентності військовослужбовця в умовах воєнного стану. Воно забезпечує керованість взаємодії з цивільним населенням, знижує ризик конфліктів, сприяє дотриманню правопорядку та формуванню довіри до сил безпеки і оборони. Контроль мовних тактик, уникнення деструктивних стратегій, чіткість вимог, лаконічне пояснення дій і збереження поваги до людської гідності становлять базові умови ефективної професійної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами).
2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII (зі змінами).
3. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII (зі змінами).
4. Костусяк Н. М., Шульська Н. М., Костриця Н. М. Метафорична вербалізація концепту «війна» в сучасних медійних заголовках. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2022. Вип. 56. С. 60–65.
5. Посмітна В. В. Комунікативні стратегії та тактики масмедійного дискурсу в аспекті потенційної загрози деструктивного мовного впливу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2019. № 39. С. 123–126.
6. Мельник С. М., Назаренко О. М., Сікорська В. Ю. Мовна репрезентація концепту «війна» в сучасному українському медіадискурсі. *Philological education and science: transformation and modern development vectors : scientific monograph*. Riga : Baltija Publishing, 2023. С. 446–467.
7. Горбулін В. П. Світова гібридна війна: український фронт : колект. монографія / за ред. В. П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 494 с.